

Η συμμετοχή των Συνεταιριστικών Τραπέζων στη λειτουργία των Αμοιβαίων Κεφαλαίων

**Δυνατότητα διάθεσης μεριδίων Αμοιβαίων
Κεφαλαίων από Συνεταιριστική Τράπεζα.**

**Συμμετοχή Συνεταιριστικής Τράπεζας
σε ΑΕ Διαχειρίσεως Αμοιβαίων Κεφαλαίων**

Γνωμοδότηση

Μου τέθηκαν τα ακόλουθα ερωτήματα:

1. Εάν είναι δυνατό συνεταιριστική τράπεζα να διαθέτει μερίδια αμοιβαίου κεφαλαίου και με ποια ιδιότητα.
2. Εάν είναι δυνατή η συμμετοχή συνεταιριστικής τράπεζας σε ΑΕ Διαχειρίσεως αμοιβαίων κεφαλαίων και με ποιους όρους.

Η απάντησή μου στα ανωτέρω ερωτήματα είναι η εξής:

Στο πρώτο ερώτημα

α. Η συνεταιριστική τράπεζα ως αντιπρόσωπος της ΑΕ Διαχειρίσεως για τη διάθεση μεριδίων

1. Το άρθρο 20 παρ. 4 ν.1969/91 επιτρέπει την αντιπροσώπευση της εταιρείας διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων

**Σπύλιου Αντ. Μούζουλα
Δ.Ν., Δικηγόρου**

μόνο από συγκεκριμένα πρόσωπα, μεταξύ των οπίων αναφέρονται και οι "Τράπεζες". Το ερώτημα που ανακύπτει είναι εάν ως τράπεζες νοούνται και οι συνεταιριστικές. Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα πρέπει, κατά τη γνώμη μου να είναι καταφατική, για τους ακόλουθους ειδικότερους λόγους:

α) Ο βασικός τραπεζικός νόμος 2076/92 θεωρεί τις συνεταιριστικές τράπεζες ως πιστωτικά ιδρύματα που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής του (βλ. άρθρα 3 παρ. 1 και 2 και 5 παρ. 1). Η λειτουργία συνεταιριστικής τράπεζας προϋποθέτει αφ' ενός μεν την πλήρωση των προϋποθέσεων του ν.2076/92, μεταξύ των οπίων περιλαμβάνεται η χορήγηση άδειας λειτουργίας, αφ' ετέρου δε την ύπαρξη ενός ελάχιστου μετοχικού κεφαλαίου, κατά περίπτωση, από 600 εκ. μέχρι 4 δισ. δρχ.

β) Η ΠΔ/ΤΕ αριθ. 2258/93 επιτρέπει στα πιστωτικά ιδρύματα με τη μορφή πιστωτικών συνεταιρισμών του ν.1667/86 να διενεργούν εργασίες, οι οποίες αποτελούν αντικείμενο δραστηριότητας των εμπορικών τραπέζων. Εξ άλλου, σύμφωνα με την ίδια πράξη, οι διατάξεις που αφορούν στη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα, εφαρμόζονται ανάλογα και στα πιστωτικά ιδρύματα με τη μορφή πιστωτικών συνεταιρισμών.

γ) Ο περιορισμός των προσώπων τα οποία δύνανται να ενεργούν ως αντιπρόσωποι της εταιρείας διαχείρισης για τη διάθεση μεριδίων αμοιβαίου κεφαλαίου, εκλαμβάνεται ως ένα μέτρο προστασίας αυτής της εταιρείας, ώστε να δύναται πάντοτε να στραφεί κατά ενός μεγάλου οργανισμού, σε περίπτωση μη τύρωσης των υποχρεώσεών του. Με δεδομένη την απαίτηση ενός ελάχιστου ορίου μετοχικού κεφαλαίου των συνεταιριστικών τραπέζων, το οποίο μάλιστα είναι υψηλότερο από το κατώτατο όριο κεφαλαίων που προβλέπεται για Επιχειρήσεις Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών, οι οποίες επίσης δύνανται να ενεργούν ως αντιπρόσωποι της εταιρείας διαχείρισης για τη διάθεση μεριδίων, οι συνεταιριστικές τράπεζες ανταποκρίνονται στο σκοπό του άρθρου 20 παρ. 4.

2. Τα πιστωτικά ιδρύματα με τη μορφή πιστωτικών συνεταιρισμών όμως, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. ν.2076/92, όπως ισχύει μετά την τροποποίηση του από το ν.2601/98,

συναλλάσσονται αποκλειστικά με μέλη τους, άλλα πιστωτικά ιδρύματα καθώς και το Ελληνικό Δημόσιο. Συναλλαγές με άλλα πρόσωπα επιτρέπονται μόνο είτε εφόσον σε αυτές μετέχει και μέλος του συνεταιρισμού είτε αυτές οι συναλλαγές συνιστούν “δευτερεύουσες τραπεζικές εργασίες διαμεσολαβητικού χαρακτήρα”. Η διενέργεια αυτών των συναλλαγών προϋποθέτει όμως, σύμφωνα με το νέο άρθρο 5 παρ. 2, “έγκριση” της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία δύναται να θέτει και όρους για τέτοιες συναλλαγές. Ο όρος έγκριση υπονοεί τουλάχιστον εκ των υστέρων παρέμβαση της Τράπεζας της Ελλάδος. Ωστόσο, το γεγονός ότι η Τράπεζα της Ελλάδος δικαιούται να θέτει και όρους για τη διενέργεια συγκεκριμένων συναλλαγών, θα μπορεί να εκληφθεί ότι η “έγκριση” θα έχει το χαρακτήρα προηγούμενης άδειας για αυτές. Το επιχείρημα πάντως δεν είναι καθοριστικό, διότι, πρακτικά, η Τράπεζα της Ελλάδος θα μπορούσε, με ειδική απόφασή της να προβλέπει όρους και προϋποθέσεις, που θα πρέπει να συντρέχουν για τη διενέργεια συγκεκριμένων συναλλαγών των συνεταιριστικών τραπεζών γενικά, αυτές δε να τηρούν, κατά τη συναλλαγή, τους όρους και τις προϋποθέσεις και, στη συνέχεια να ζητούν την έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος. Σε κάθε περίπτωση πάντως, η προηγούμενη άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος, για τη συγκεκριμένη συνεταιριστική τράπεζα, δημιουργεί ασφάλεια δικαιού, διότι η μεταγενέστερη άρνηση της Τράπεζας της Ελλάδος να εγκρίνει συγκεκριμένες συναλλαγές, θα δημιουργεί υποχρέωση ανατροπής της κατάστασης, εκ μέρους της τράπεζας, με την ενδεχόμενη απειλή κυρώσεων. Ακόμη δε και εάν θεωρηθεί ότι ο όρος “έγκριση” έχει την έννοια της προηγούμενης άδειας, η εκ των υστέρων παροχή αυτής της άδειας πρέπει να γίνει δεκτό ότι θεραπεύει την έλλειψη της πριν από τη διενέργεια της σχετικής πράξης.

3. Η “έγκριση” της Τράπεζας της Ελλάδος θα παρέχεται για τη διενέργεια “δευτερεύουσών τραπεζικών εργασιών διαμεσολαβητικού χαρακτήρα”. Τέτοια τραπεζική εργασία συνιστά, σύμφωνα και με το άρθρο 24 παρ. 1 στοιχ. ζ(ε) v.2076/92, η διάθεση μεριδίων αμοιβαίου κεφαλαίου με τους όρους του άρθρου 20 παρ. 4 v.1969/91. Η έννοια της κινητής αξίας, στην οποία αναφέρεται η διάταξη του άρθρου 24 παρ. 1 στοιχ. ζ(ε), για

να εντάξει συναλλαγές για λογαριασμό του πιστωτικού ιδρύματος ή της πελατείας του, στον κατάλογο των δραστηριοτήτων των πιστωτικών ιδρυμάτων, πρέπει να θεωρηθεί, για την ταυτότητα του λόγου ότι περικλείει και τις μετοχές ή τα μερίδια οργανισμών συλλογικών επενδύσεων (ομοίως, Σ. Ψυχομάνης, Τραπεζικό δίκαιο, Δίκαιο τραπεζικών συμβάσεων, Τ. I, εκδ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1995, 46). Η έκφραση “δευτερεύουσα τραπεζική εργασία” σημαίνει ότι οι συγκεκριμένες συναλλαγές θα διενεργούνται από τη συνεταιριστική τράπεζα όχι κατά κύριο σκοπό, δηλαδή δε θα αποτελούν την κύρια δραστηριότητά της.

4. Η εξομίλωση πάντως των συνεταιριστικών τραπεζών με τα πιστωτικά ιδρύματα, όπως εξειδικεύεται ανωτέρω, δε σημαίνει ότι, αυτόματα, αναγνωρίζεται στις πρώτες η δυνατότητα να ενεργούν ως θεματοφύλακες αμοιβαίων κεφαλαίων, σύμφωνα με το άρθρο 30 παρ. 1 v.1969/91. Η αναγνώριση αυτής της δυνατότητας στις συνεταιριστικές τράπεζες προϋποθέτει, εκτός από την “έγκριση” της Τράπεζας της Ελλάδος για τη διενέργεια “δευτερεύουσών τραπεζικών εργασιών”, μεταξύ των οποίων κατατάσσονται οι υπηρεσίες θεματοφυλακής, την καταλληλότητα αυτής της τράπεζας να ασκεί τα καθήκοντα του θεματοφύλακα. Αυτό το γεγονός θα κρίνεται κατά περίπτωση, από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, η οποία ελέγχει “την εκλογή” του θεματοφύλακα (άρθρο 17α παρ. 2 v.1969/91). Ειδικότερα, η συνεταιριστική τράπεζα, για να είναι σε θέση να ασκήσει αποτελεσματικά τα καθήκοντα του θεματοφύλακα αμοιβαίων κεφαλαίων, θα πρέπει να έχει την κατάλληλη οργανωτική δομή, ώστε να μπορεί να τηρεί χωριστά τα στοιχεία του ενεργητικού των αμοιβαίων κεφαλαίων από τα λοιπά στοιχεία που έχουν κατατεθεί σε αυτή και να ασκεί έλεγχο της δραστηριότητας της εταιρείας διαχείρισης.

β. Η διαμεσολάβηση συνεταιριστικής τράπεζας για τη διάθεση μεριδίων

1. Η διαμεσολάβηση για τη διάθεση μεριδίων αμοιβαίου κεφαλαίου πρέπει να διακρίνεται από την αντιπροσώπευση της εταιρείας διαχείρισης κατ' άρθρο 20 παρ. 4 v.1969/91. Στη δεύτερη περίπτωση, ο αντιπρόσωπος ενεργεί στο όνομα του αντιπροσωπευόμενου

(άρθρο 211 επ. ΑΚ), ενώ στην πρώτη ο διαιμεσολάβητής απλώς υποδεικνύει σε κάποιο πρόσωπο τη σύναψη της σύμβασης, δηλαδή την απόκτηση συμμετοχής σε αμοιβαίο κεφάλαιο.

2. Η διαιμεσολάβηση για τη διάθεση μεριδίων αμοιβαίου κεφαλαίου, ως επενδυτική υπηρεσία κατά την έννοια του άρθρου 2 περ. 1Α.ι ν.2396/96, επιτρέπεται μόνο στις Επιχειρήσεις Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών (ΕΠΕΥ), οι οποίες έχουν λάβει σχετική άδεια προς τούτο, με τους όρους του ν.2396/96, ή στις Εταιρείες Λίψης και Διαβίβασης Εντολών (ΕΛΔΕ) του άρθρου 3 παρ. 1 στοιχ. θ αυτού του νόμου. Επομένως, δεν είναι δυνατή η σύναψη σύμβασης διαιμεσολάβησης για τη διάθεση μεριδίων μεταξύ της εταιρείας διαχείρισης και συνεταιριστικής τράπεζας, εφόσον η δεύτερη δε λειτουργεί ως επιχείρηση παροχής επενδυτικών υπηρεσιών ή ως εταιρεία λίψης και διαβίβασης εντολών.

3. Η διατύπωση του νέου άρθρου 5 παρ. 2 ν.2076/92, όπως προκύπτει μετά την τροποποίησή του από το άρθρο 16 ν.2601/98, με την αναφορά σε τραπεζικές εργασίες “διαιμεσολαβητικού” χαρακτήρα, δε συνιστά επιχείρημα για την αποδοχή της αντίθετης άποψης. Η διαιμεσολάβηση για τη διάθεση μεριδίων δε συνιστά τραπεζική εργασία άλλα επενδυτική υπηρεσία, η οποία, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.2396/96, μπορεί να παρέχεται μόνο από συγκεκριμένες επιχειρήσεις.

Στο δεύτερο ερώτημα

α. Από την πλευρά του δικαίου των συνεταιριστικών τραπεζών

1. Η συμμετοχή συνεταιριστικής τράπεζας σε εταιρεία διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων διέπεται, καταρχήν, από τις διατάξεις της απόφασης της ΕΝΠΙΘ 564/5/23.11.95, που αναφέρεται στην απόκτηση μετοχών εταιρειών του χρηματοπιστωτικού τομέα. Σύμφωνα με αυτή την απόφαση, απαιτείται προηγούμενη άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος για την απόκτηση συμμετοχής ελληνικού πιστωτικού ιδρύματος σε τέτοια εταιρεία, μεταξύ των οποίων ρητά κατατάσσονται οι ΑΕ Διαχειρίσεως αμοιβαίων κεφαλαίων, στις

ακόλουθες περιπτώσεις:

α) όταν το ύψος της συμμετοχής, άμεσης ή έμφεσης, ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον 10% του μετοχικού κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου της εταιρείας στην οποία αποκτάται η συμμετοχή, ή

β) όταν αυξάνεται το ποσό ή το ποσοστό υφιστάμενης συμμετοχής, άμεσης ή έμφεσης, κατά τρόπο ώστε η συνολική συμμετοχή να υπερβαίνει, εντός κάθε ημερολογιακού έτους, είτε το ποσό που αντιστοιχεί στο 1% των κατά το τέλος του προηγούμενου έτους ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας, είτε το ποσό των 200 εκ. δρχ. (Απ. ΕΝΠΙΘ 585/4/29.11.96, που τροποποιεί την απόφ. ΕΝΠΙΘ 564/5/23.11.95).

Οι λοιπές συμμετοχές της τράπεζας, οι οποίες δεν υπόκεινται σε άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος, γνωστοποιούνται σε αυτή, εντός 10 ημερών από την πραγματοποίησή τους (για τον υπολογισμό του συνολικού ποσοστού συμμετοχής, σύμφωνα με τα ανωτέρω, συνυπολογίζονται και οι έμφεσες συμμετοχές, εφόσον κατέχονται δια μέσου εταιρειών, στις οποίες η τράπεζα μετέχει σε ποσοστό τουλάχιστον 20%).

Δεν απαιτείται εξ άλλου άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος, όταν η επαύξηση της αξίας της συμμετοχής της τράπεζας στην εταιρεία του χρηματοπιστωτικού τομέα προέρχεται από επαναγορά μετοχών που είχαν πωληθεί ή από δωρεάν διανομή μετοχών, εφόσον δεν αυξάνεται το ποσοστό της συμμετοχής που έχει εγκριθεί ως μέγιστο όριο, με προηγούμενη απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος. Η εξαίρεση, ως προς την επαναγορά μετοχών, προϋποθέτει επί πλέον ότι η αγορά των μετοχών πραγματοποιείται εντός τριών εργασίμων ημερών, κατ' ανώτατο όριο, από την ημερομηνία πώλησης των αντίστοιχων μετοχών και ότι το ενδεχόμενο κέρδος κεφαλαίου από τη ρευστοποίηση θα μεταφερθεί σε πίστωση λογαριασμού προβλέψεων ή ειδικού μη διανεμόμενου αποθεματικού.

2. Η συμμετοχή της συνεταιριστικής τράπεζας σε εταιρεία διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων συμπεριλαμβάνεται στις επενδύσεις σε μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων και σε μετοχές, για την εφαρμογή της απόφασης ΕΝΠΙΘ αριθ. 521/2/93 (αυτή η απόφαση εξακολουθεί να ισχύει και μετά την ΠΔ/ΤΕ 2397/7.11.96), σε συνδυασμό με την ΠΔ/ΤΕ αριθ. 1895/91. Ομοίως η συνεταιριστική τράπεζα υπόκειται

στους περιορισμούς του άρθρου 16 ν.2076/92, που αναφέρεται στις ειδικές συμμετοχές πιστωτικών ιδρυμάτων σε άλλες επιχειρήσεις.

β. Από την πλευρά του δικαίου των ΑΕ Διαχειρίσεως αμοιβαίων κεφαλαίων

1. Η απόκτηση της συμμετοχής συνεταιριστικής τράπεζας σε εταιρεία διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων υπόκειται, επιπρόσθετα, στους περιορισμούς και τη διαδικασία των άρθρων 26 παρ. 3 και 27 ν.1969/91. Ειδικότερα:

α) Η συμμετοχή της συνεταιριστικής τράπεζας δεν είναι δυνατό να υπερβαίνει το 50% του κεφαλαίου της εταιρείας διαχείρισης (άρθρο 26 παρ. 3 ν.1969/91).

β) Η συμμετοχή, εφόσον υπερβαίνει το 10% του κεφαλαίου της εταιρείας διαχείρισης, προϋποθέτει προηγούμενη άδεια της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς. Ομοίως, άδεια της Επιτροπής απαιτείται όταν, με την απόκτηση της συμμετοχής της τράπεζας, η συνολική συμμετοχή της στην εταιρεία διαχείρισης υπερβαίνει το ανωτέρω ποσοστό. Εάν η συμμετοχή είναι σε ποσοστό κατώτερο του 10%, αυτή απλώς ανακοινώνεται στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (άρθρο 27 παρ. 6 ν.1969/91).

γ) Εφόσον η απόκτηση της συμμετοχής της συνεταιριστικής τράπεζας σε εταιρεία διαχείρισης συνδυασθεί με αύξηση του κεφαλαίου της τελευταίας, η αύξηση κεφαλαίου προϋποθέτει σχετική απόφαση (άδεια) της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς (άρθρο 27 παρ. 3 ν.1969/91).

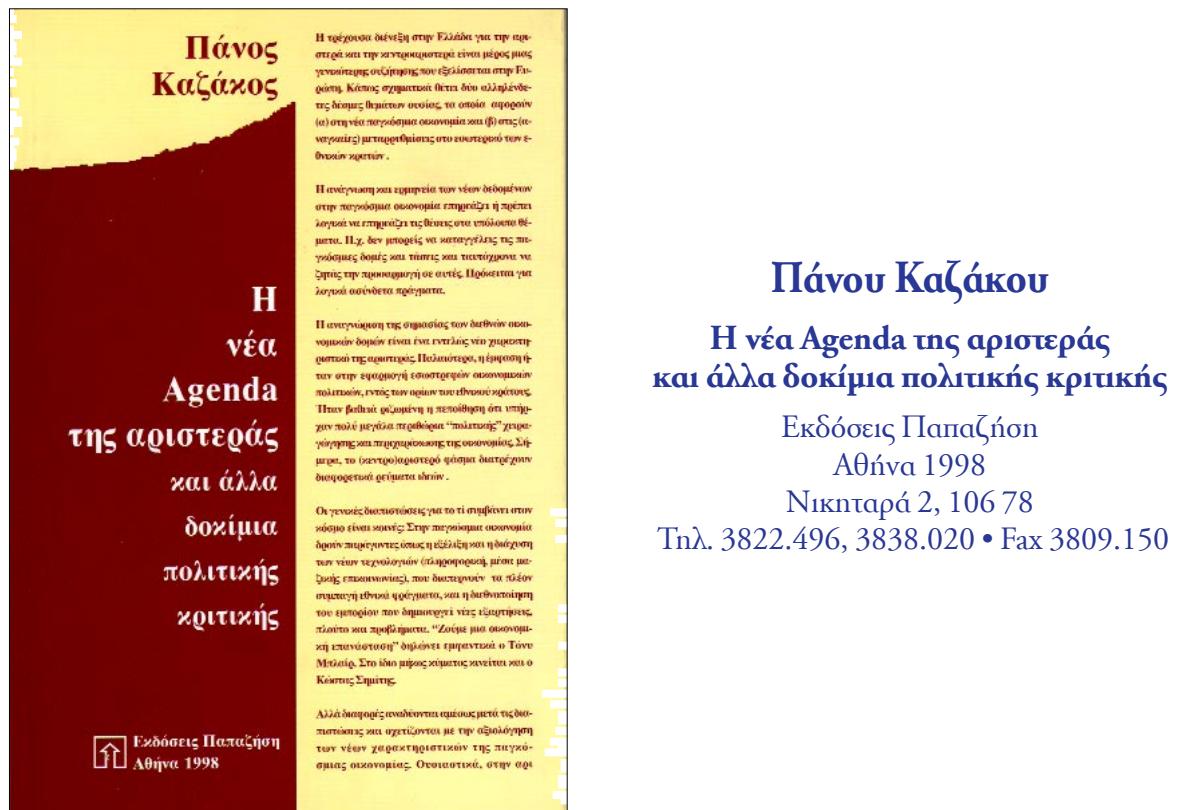
2. Η άδεια της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς είναι ανεξάρτητη από την άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος. Πρακτικά συνεπώς, εφόσον η συμμετοχή της συνεταιριστικής τράπεζας σε εταιρεία διαχείρισης υπερβαίνει το 10%, απαιτούνται δύο χωριστές άδειες, της Τράπεζας της Ελλάδος και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς. Η πρώτη από αυτές τις άδειες εγγράφεται στο πλαίσιο της εποπτείας της συνεταιριστικής τράπεζας, ενώ η δεύτερη τοποθετείται στο επίπεδο της εποπτείας της εταιρείας διαχείρισης.

Συμπέρασμα

1. Συνεταιριστική τράπεζα δύναται να διαθέτει μερίδια αμοιβαίου κεφαλαίου, ως αντιπρόσωπος της διαχειρίστριας ΑΕ Διαχειρίσεως, κατ' εφαρμογή του άρθρου 20 παρ. 4 ν.1969/91, εφόσον λάβει σχετική έγκριση από την Τράπεζα της Ελλάδος.

2. Η συμμετοχή συνεταιριστικής τράπεζας στο κεφάλαιο ΑΕ Διαχειρίσεως είναι δυνατή. Υπόκειται όμως στους περιορισμούς και τη διαδικασία που προβλέπεται από τη νομοθεσία των συνεταιριστικών τραπεζών και των ΑΕ Διαχειρίσεως αμοιβαίων κεφαλαίων.

p

Στον τόμο αυτό περιλαμβάνονται κείμενα που αναφέρονται σε τρεις αλληλένδετες δέσμες θεμάτων – στα νέα ζητήματα της πολιτικής, στις ευρωπαϊκές εξελίξεις και στις σχέσεις Ελλάδος και Ευρωπαϊκής ενοποίησης. Οι αγωνίες της μετριοπαθούς αριστεράς για όλα αυτά κατέχουν περίοπτη θέση και εξετάζονται κριτικά, αλλά δεν μιονοπωλούν το ενδιαφέρον αφού τις ίδιες αγωνίες μοιράζεται ένα ευρύτερο φάσμα, που περιλαμβάνει φιλελεύθερους και συντηρητικούς. Στον τόμο εξετάζονται ανάμεσα σε άλλα ζητήματα όπως:

- η σχέση ανάμεσα σε διεθνείς οικονομικές εξελίξεις και εσωτερικές μεταρρυθμίσεις,
- οι επιπτώσεις της ευρωπαϊκής ενοποίησης στο κράτος πρόνοιας,
- η αξιοποιητική των θεσμών διαλόγου,
- ο ρόλος των “αναδιανεμητικών συμμαχιών” εντός και εκτός του κράτους,
- η πολιτική αποτυχία στο θέμα της σύγκλισης,

- οι αιβεβαιότητες της χώρας της ΕΕ,
- τα αμυντικά ανακλαστικά Ελλήνων πολιτικών,
- οι προοπτικές ενός “αριστερού Μαστριχτ”.

Τα κείμενα υποδείχνουν ότι η πρόκληση που αντιμετωπίζει η χώρα σήμερα δεν είναι απλώς “δημοσιονομική” αλλά ευρύτερη και βαθύτερη, αφορά διλαδί ένα ολόκληρο πλέγμα θεσμών, δομών, συμπεριφορών και αξιών με ιστορικές ρίζες που ενδυναμώθηκαν και μετασχηματίσθηκαν στη μεταδικτατορική περίοδο.

Ο Πάνος Καζάκος, 1941, είναι καθηγητής των ευρωπαϊκών και διεθνών οικονομικών σχέσεων στο Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και Διευθυντής του Μεταπυχλακού Προγράμματος Ευρωπαϊκών και Διεθνών Σπουδών.

